

# spijker spoor kwartier hoek

12e jaargang,  
december 2008, nr. 58

## wijkkrant

### Gelukkig Nieuwjaar

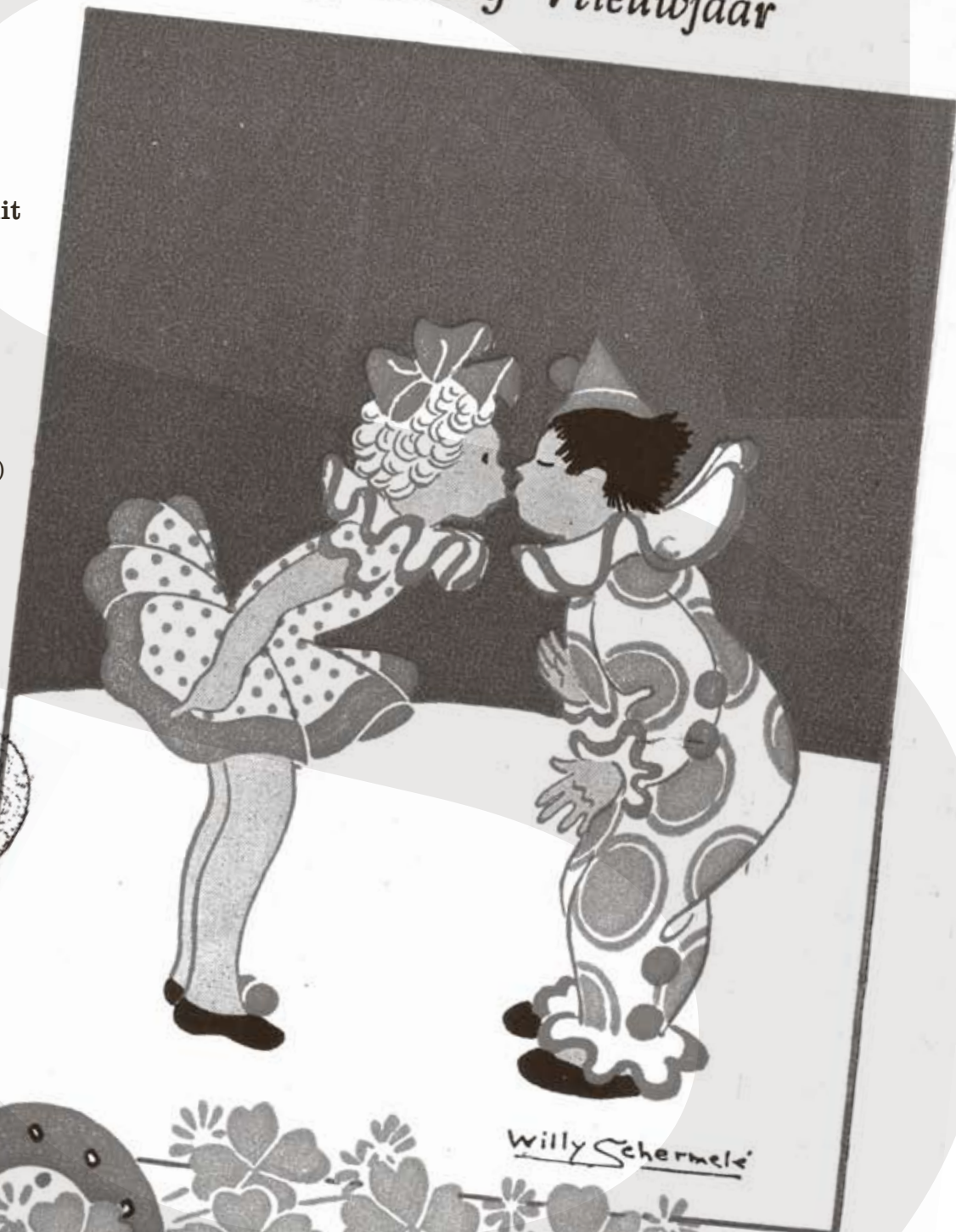
In dit nummer o.a.:

**Zwarte avonden** (2)

**Nobelprijswinnaar uit  
de Steenstraat** (6)

**Op stap met  
Wendell Roman** (10)

**'t Zuivelhoekje bij  
Nederlandse top** (14)





# Zwarte Avonden: Cultuur tijdens de bezettingsjaren

Tekst: Stef Ketelaar

Arnhem telt begin 1940 ruim 93.000 inwoners. Het is een middelgrote provinciestad, bekend om zijn mooie omgeving en zijn parken. Maar er is ook een rijk cultureel leven, met de nieuwe schouwburg uit 1938, waar gerenommeerde gezelschappen optreden, en met een eigen conservatorium. Het amateurtoneel bloeit en er zijn tal van muziekgezelschappen en populair-wetenschappelijke genootschappen.

Het uitbreken van de oorlog in mei 1940 brengt aanvankelijk onzekerheid. Hoe zou het verdergaan? Spoedig na de Duitse bezetting herneemt het dagelijks leven echter zijn oude gang. Bioscopen, cabaret- en muziekvoorstellingen laten gedurende de oorlog zelfs stijgende aantallen bezoekers zien. Kennelijk is er behoefte aan vertier en afleiding in deze moeilijke tijden, ook al bestaat het cultuuraanbod slechts uit dat wat door de bezetter is goedgekeurd.

## Kultuurkamer

Een van de maatregelen van het Duitse gezag waarmee het zijn invloed op de Nederlandse samenleving doet gelden is de instelling van de Kultuurkamer in 1941. Kunstenaars moeten zich voortaan inschrijven bij deze instelling, anders mogen ze hun beroep niet uitoefenen. Buiten de Kultuurkamer om hebben musici en acteurs geen toegang tot podia, wat voor hen betekent dat ze geen inkomsten hebben. Om deze reden kiezen de meeste

kunstenaars voor aanmelding. Anderen weigeren principieel te voldoen aan de Duitse eisen en treden niet langer op in de 'besmette' schouwburg en concertzalen.

Om toch hun vak te kunnen uitoefenen en, belangrijker, om in hun inkomsten te kunnen voorzien, gaan veel kunstenaars ertoe over om op te treden in de besloten kring van een huiskamer. De bijeenkomsten in dit clandestiene kunstcircuit staan bekend als de 'Zwarte Avonden'. Ook Arnhem kent een dergelijk circuit, dat wordt bestierd vanuit het Spijkerkwartier.

Daar speelt het echtpaar Johannes en Frouke Jacoba van der Hoef een belangrijke rol bij de organisatie van de Zwarte Avonden. Zij organiseren gedurende de oorlog vanaf 1942 ruim 200 bijeenkomsten, deels in hun woning aan de Statenlaan 45, schuin tegenover het in 1941 voltooide Stedelijk Gymnasium, maar ook in andere huiskamers in Arnhem en omgeving.

## Bekende acteurs

De uitgebreide correspondentie die de Van der Hoefs onderhouden met de kunstenaars en de verdere administratie van de Zwarte Avonden heeft de oorlog overleefd. Dankzij dit materiaal, dat nu in het gemeentearchief wordt bewaard, zijn de clandestiene cultuuravonden in het Spijkerkwartier geen vergeten hoofdstuk geworden. Uit het archief blijkt hoe avond aan avond de huiskamer van de Van der Hoefs volstroomt met toneel- en muziekkliefheb-



Echtpaar Johannes (r) en Frouke Jacoba (l) van der Hoef



Statenlaan 45





# Groene Krachtwijken

Tekst: Marlies Hummelen

Minister Vogelaar mag dan afgetreden zijn, voor haar 'krachtwijken' blijkt nu ook hulp te komen uit een andere hoek. Minister Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft 7,8 miljoen euro vrijgemaakt voor meer groen in de wijk. Het geld wordt in de periode 2008-2011 verdeeld over 29 krachtwijken. In Arnhem staan Presikhaaf en het project Spijkerbroek op de nominatie voor een gezamenlijk bedrag van 975.000 euro.

Meer groen in de wijk draagt bij aan 'een gezondere leefomgeving, vermindering van de hoeveelheid fijnstof in de lucht, ruimte om te ontspannen en te sporten en een prettig vestigingsklimaat', aldus de minister. Behalve met subsidie wil zij de projecten ook op andere manieren ondersteunen, onder meer door middel van groene maatschappelijke stages. Voor Arnhem zou dat betekenen dat er enige honderden groene stageplaatsen in de twee projecten moeten komen.

In het project Spijkerbroek zal de subsidie gebruikt worden voor het parkgedeelte: een sport-, wandel- en natuurgebied voor de omliggende wijken Spijkerkwartier en Arnhemse Broek. In Park Presikhaaf wordt een ecologische zone ingericht.

Voorwaarde voor het toekennen van de subsidie is dat deze 50% van het totale bedrag uitmaakt; voor de overige 50% moeten aanvullende financieringsbronnen worden gezocht. Op dit moment wordt bij de gemeente gekeken naar de exacte uitwerking van deze veelbelovende nieuwe ontwikkeling. Hoe het bedrag verdeeld wordt tussen Presikhaaf en Spijkerbroek is nog niet bekend. Ook de aanvullende financiering en de besteding van het geld moeten nog nader ingevuld worden.

Op 5 februari 2009 komt minister Verburg naar Arnhem om met de dertien gemeentes een convenant over het plan te tekenen.

bers. Destijds bekende acteurs als Albert van Dalsum, Paul Storm en Eduard Verkade spelen stukken van Vondel, Shaw en Shakespeare. Pianiste Cleas Molenaar speelt Scarlatti, Mozart, Beethoven en Brahms. Jan Engelman geeft lezingen over de Nederlandse dichtkunst.

Behalve dat de kunstenaars met de optredens kunnen voorzien in hun levensonderhoud, bieden de 'Zwarte Avonden' de bezoekers de gelegenheid om buiten de Kultuurkamer om van kunst te genieten. Bijkomende charme is dat de artiesten die normaal alleen van ver op het podium te zien zijn nu tussen de schuifdeuren spelen, onder handbereik van het publiek. De Van der Hoefs beogen met hun activiteiten een bescheiden bijdrage aan de Nederlandse zaak te leveren.

De huidige bewoonster van Statenlaan 45, mevrouw Schäfer, is 'aangenaam verrast' als ze hoort van de gebeurtenissen die tijdens de oorlog tussen haar schuifdeuren hebben plaatsgehad. Oorspronkelijk afkomstig uit Duitsland woont ze al vijf jaar op deze plaats, maar weet niets van deze geschiedenis. 'Toch wel typisch dat er nu een Duitse woont, gezien de historie van dit huis', merkt mevrouw Schäfer op, 'ik ga me er zeker eens in verdiepen.'





# Reisburo Nijenhuis

Tekst: Gonnie Verbruggen

Al 41 jaar actief in de reisbranche en vrijwel vanaf het eerste begin gevestigd op Steenstraat 48, dat is Reisburo Nijenhuis. Ook het hoofdkantoor zit op de Steenstraat, want inmiddels heeft Reisburo Nijenhuis 12 vestigingen verspreid over heel Gelderland. Aan het woord is Bert Nijenhuis, de zoon van oprichter Roelof Nijenhuis: 'We zijn inderdaad een Gelders reisbureau. Ons kantoor in Rhenen – dat ligt in de provincie Utrecht - hebben we vorig jaar gesloten.' Bert legt uit dat zijn vader het juiste moment heeft gekozen voor de reisbranche. 'Eind jaren 60 was het toerisme een opkomende business. Ik zit nu zelf 30 jaar in het bedrijf en heb het van dichtbij meegemaakt. Je begon toen gewoon, later heb ik mijn vakdiploma's gehaald.' Er werken nu 70 mensen bij Reisburo Nijenhuis, waarvan 20 op de Steenstraat. Dat zou je niet verwachten als je alleen de winkel ziet, maar het kantoor daarboven is verrassend ruim en strekt zich ook uit boven Postmasters en Art Star. Reisburo Nijenhuis is nog steeds een familiebedrijf, dat door Bert samen met zijn zus Karin Nijenhuis wordt geleid.

## IATA-licentie

Reisburo Nijenhuis verkoopt reizen van allerlei soort. Bert: 'In 2007 hadden we ruim 50.000 klanten.' Ze verkopen wat Bert noemt 'pakketten', dat zijn de producten van de grote touroperators, zoals OAD of Holland International, maar dat niet alleen. 'We hebben ook een grote afdeling voor zakelijke reizen en we verkopen onze eigen

reizen, dat zijn de reizen die we zelf in elkaar zetten. In Amerika hebben we onze eigen rondreizen en we werken daar samen met een heel goede agent.' En dat is nog niet alles, Reisburo Nijenhuis maakt ook reizen op maat voor zakelijke klanten. 'In november organiseerden we voor een grote klant in de computerbranche een weekendje voor het personeel in Maastricht. Er gingen 600 mensen mee.' De reisbranche heeft last gehad van de komst van het internet. 'Wij ook', vertelt Bert, 'Maar dat wordt minder. Internet toont mooie plaatjes, maar vertelt niets. Zo kwam er laatst iemand langs die een mooi hotel op Kreta had gevonden. Onze medewerkers kenden de plek als vakantieoord voor jongeren. Daar wil je dan met je gezinnetje met kleine kinderen niet naar toe, want je hebt geen zin in brallende dronken jeugd. Die informatie vind je niet op internet.' Ook voor de goedkope vliegtickets kan men bij Reisburo Nijenhuis terecht. 'Mensen vergeten vaak dat je de vliegtickets van de prijsvechters niet kunt wijzigen, of alleen tegen een hoge prijs. Wij kunnen die tickets ook reserveren. Mocht de klant toch op een ander tijdstip willen vliegen, dan kan dat', aldus Bert. Reisburo Nijenhuis heeft namelijk een IATA-licentie, waarvan er maar een beperkt aantal in Nederland zijn. Daarmee is Reisburo Nijenhuis een soort 'general agent' voor vrijwel alle luchtvaartmaatschappijen.

## Kijk naar eigen portemonnee

Het leuke van het vak? Bert hoeft over deze vraag niet lang na te denken: 'Je ziet nog eens wat!' Dat geldt niet alleen voor hemzelf, maar ook voor zijn medewerkers. 'We moeten de bestemmingen die we verkopen kennen, anders kunnen ze onze klanten niet goed adviseren.' Ook heeft Bert nooit overwogen om met zijn bedrijf Steenstraat 48 te verlaten, een bijzondere plek overigens, want vroeger stond daar het geboortehuis van de grote natuurkundige Lorentz (zie elders in deze wijkkrant). 'Wij hebben in het verleden nauwelijks overlast van verslaafden ondervonden en we hebben onze eigen parkeerruimte.' Die is inderdaad onverwacht ruim. Heeft Bert nog een tip voor de volgende vakantie. 'Kijk naar je eigen portemonnee en verder ben ik gek op Griekenland. Voor een korte trip kan ik IJsland aanbevelen. Is nu erg goedkoop.'

Meer weten? Loop eens langs op Steenstraat 48 voor een brochure of kijk op [www.nijenhuis.nl](http://www.nijenhuis.nl).



Bert Nijenhuis



## Funny Farm

Tekst: Gonnie Vergruggen

Ben je ook wel eens verwonderd stil blijven staan voor het voormalige schooltje op de Kastanjelaan 31a? Raadselachtige prenten, boeken en affiches prijken er in de 'etalage'. Wat is hier aan de hand? In de ruimte achter de voorgevel is een groep striptekenaars en illustrators aan het werk die zich Funny Farm noemt. Funny Farm is een verzameling freelancers, het is geen zelfstandig bedrijf. Kees de Boer en Hester van de Grift vertellen in deze wijkkrant over hun werk. Kees is striptekenaar en illustrator van prentenboeken: 'En ik maak ook cartoons. Je vindt ze op zaterdag in de Gelderlander.' Hester illustreert kinder- en schoolboeken, zoals bijvoorbeeld het kinderboek 'De roze jurk', uitgegeven bij Clavis.

### Praten én werken

'Hier werken in totaal zeven mensen. Ook Marja Meijer, illustrator, en Hendrik Vos, striptekenaar, komen dagelijks naar het atelier. De anderen komen minder vaak', legt Kees uit. Dat werkt goed. Hester: 'Je hoeft hier niet de inspiratie alleen uit jezelf te halen. Hier doe je nieuwe inzichten op.' Kees vult aan: 'Maar je moet er wel tegen kunnen om twee werkplekken te hebben en je moet je goed kunnen afsluiten voor wat er om je heen gebeurt.' Hij legt uit dat de meeste tekenaars vaak ook 's avonds nog thuis werken. Verder blijken vrouwen te kunnen praten én werken tegelijk, terwijl mannen zich beter kunnen concentreren als ze in stilte werken.

### De slager op de hoek

Kees is al 25 jaar bezig als illustrator/tekenaar: 'Als kind van acht wist ik al dat ik striptekenaar of kunstenaar wilde worden. Nu ben ik vooral bezig illustraties voor kinderboeken te maken. Daar ben ik eigenlijk vanzelf ingerold.' Hester is door Kees gaan tekenen: 'Hij wees me op mijn talent. In 1992 ben ik serieus met tekenen begonnen, maar eigenlijk was ik al veel eerder bezig met tekeningen voor de schoolkrant en de slager op de hoek.' Nu werken Kees en Hester voor verschillende uitgeverijen. 'Als freelancer kun je je niet tot één uitgeverij beperken', aldus Hester. Kees geeft aan dat hij er gemiddeld drie maanden over doet om een boek te illustreren. Voor het boek 'Tim op de tegels', uitgegeven bij Van Goor, heeft hij enkele jaren geleden de kinderboekenwinkelprijs gewonnen. 'Dat is heel prettig, want dan gaat een boek toch beter verkopen en dat levert een leuk bedrag aan royalty's op.'

### Arnhemse beelden

Kees heeft een losse humoristische stijl. Arnhemmers zullen bovendien typische Arnhemse beelden herkennen, zoals een monumentale voordeur met trapje uit het

Spijkerkwartier. Kees: 'Je herkent de plaatjes niet letterlijk, want ik teken uit het hoofd.' Hester hanteert een meer realistische stijl, maar ook in haar prenten voert de glimlach de boventoon. Voor 'De roze jurk' heeft ze kanten stof gekocht, daaruit rokjes geknipt en die gefotografeerd voor het boek. De rest heeft ze getekend. Kees haalt zijn inspiratie uit wat hij om zich heen ziet, Hester vooral uit het echte leven. Verder maakt Kees jongensboeken en Hester meisjesboeken. Kees werkt vaak samen met Tjibbe Veldkamp. Voor hun boek 'Agent en Boef', uitgegeven bij Lannoo, hebben ze onlangs de leespluim gekregen. Hij was een bewonderaar van Tjibbe Veldkamp en heeft hem zelf benaderd. Hester: 'Maar meestal word je door de uitgeverij aan een schrijver gekoppeld.'

Kees en Hester hebben het erg naar hun zin op de Kastanjelaan. 'De wijk is heel leuk, de straat is zo mooi en we zitten in het mooiste pandje van het SLAK.' Ze hopen dan ook nog lang hun werk op deze plek te kunnen voortzetten.

Meer weten? Kijk op [www.keesdeboer.com](http://www.keesdeboer.com), [www.hestervandegrift.nl](http://www.hestervandegrift.nl), [www.marjameijer.nl](http://www.marjameijer.nl) of [www.xs4all.nl/~hjvos](http://www.xs4all.nl/~hjvos)

---

### Van de illustrators van Funny Farm zijn onder meer de volgende boeken verschenen:

Kees de Boer: Tim op de tegels (uitgeverij Van Goor) en Agent en Boef (Lannoo).

Hester van de Grift: De roze jurk (Clavis)

Marja Meijer: Broertje te koop (Clavis)

Hendrik Vos: De Prins van de Paardekop en

De Quark-Generator (Saturnus)

Wijkbewoners die een boek van hen hebben kunnen op werkdagen tussen 11 uur 's ochtends en 5 uur 's middags het boek laten signeren op Kastanjelaan 31A.

---

Kees de Boer en Hester van de Grift







# Hendrik Antoon Lorentz: Nobelprijswinnaar uit de Steenstraat

Tekst: Stef Ketelaar

Dit jaar is het tachtig jaar geleden dat de natuurkundige Hendrik Antoon Lorentz overleed. De zoon van een eenvoudige tuindersfamilie aan de Steenstraat werd een geleerde van wereldbetekenis.

Hendriks overgrootvader, oorspronkelijk afkomstig uit Duitsland, vestigt zich rond 1795 aan de Steenstraat, destijds ook wel Velpersteenstraat genoemd, omdat deze vanaf de singels uiteindelijk tot aan Velp loopt. Het is de langste straat van Arnhem. Hij heeft er een tuinderij, tussen de Boekhorstenstraat en de Spijkerlaan. Tegen de tijd dat Hendriks vader, Gerrit Frederik, het tuindersbedrijf overneemt, is de familie Lorentz redelijk welgesteld en behoort zij tot de goeude burgerij. Gerrit Frederik laat een paar jaar voor de geboorte van Hendrik een nieuw huis bouwen, verderop aan de Steenstraat. Hier schenkt Geertruida Lorentz in 1853 het leven aan een gezonde zoon, Hendrik Antoon, roepnaam 'Hentje'.

Arnhem is volop in beweging in Hendriks geboortejaar. Architect Heuvelink komt met zijn 'Plan tot den uitleg van de stad Arnhem'. Vanaf dan verrijzen overal grote herenhuisen, aan het Velperplein, aan de singels en aan de Parkstraat. Op de plaats van de tuinderij aan de Steenstraat komen arbeiderswoningen, in de volksmond 'huisjes van Lorentz' genoemd. De tuinderij verhuist naar de Klarendalseweg.

## Twee klassen overslaan

In 1861 wordt het gezin getroffen door een tragedie. Kort na elkaar overlijden Hendriks broertje en zijn moeder. Het is niet bekend waardoor. Vader hertrouwt spoedig.

Hentje is een rustig, intelligent kind. Naast de gewone dagschool bezoekt de leergierige jongen een avondschool, ook wel Franse school genoemd, aan de Hommelseweg. Hier krijgt hij les in onder meer vreemde talen, wiskunde en natuurkunde.

Meester Timmer wekt met zijn natuurkundeproeven de eerste interesse bij Hendrik voor de wetenschap, die in de negentiende eeuw een stormachtige ontwikkeling doormaakt.



Einstein en Lorentz

In 1866 sluit Hendrik zijn lagereschooltijd af. De 13-jarige gaat naar de in dat jaar opgerichte Hogere Burgerschool (HBS) aan het Willemsplein. Hendrik mag twee klassen overslaan en meteen in de derde klas beginnen. Hij blinkt in alle vakken uit, maar met name in de vreemde talen: Duits, Frans en Engels beheerst hij welhaast perfect tegen de tijd dat hij in 1869 zijn opleiding aan de HBS afrondt.

## Summa cum laude

Doorleren is duur en het kost de schooldirecteur de nodige moeite om vader Lorentz over te halen zijn zoon naar de universiteit te sturen. Maar het lukt. In 1870 begint Hendrik zijn studie wis- en natuurkunde in Leiden, dat dankzij de in 1845 in gebruik genomen spoorlijn naar het westen nu goed te bereiken is. Hendrik slaagt in 1871





summa cum laude (met hoogste lof) voor zijn kandidaats-examen. Het volgende jaar keert de student om financiële redenen terug naar zijn geboorteplaats. Hier neemt hij een baan als leraar wiskunde aan de avond-HBS. De dan 18-jarige Hendrik laat zijn baard staan om toch enig gezag uit te stralen op de leerlingen van zijn eigen leeftijd. Zijn vrije tijd wijdt Hendrik aan zelfstudie. In het ouderlijk huis aan de Steenstraat richt hij een eenvoudig laboratorium in voor proefnemingen. In 1873 slaagt hij voor zijn doctoraalexamen wis- en natuurkunde en astronomie. Daarna schrijft hij thuis in Arnhem zijn proefschrift, Over de theorie der terugkaatsing en breking van het licht, waarop hij in 1875 te Leiden, opnieuw met hoogste lof, promoveert.

### **Nobelprijs**

Tot aan zijn definitieve vertrek uit Arnhem in 1878 blijft Hendrik, inmiddels doctor Lorentz, lesgeven aan de HBS. Daarna wordt hij op 24-jarige leeftijd benoemd tot hoogleeraar theoretische natuurkunde te Leiden. In 1881 trouwt hij te Amsterdam met Aletta Catharina Kaiser. Het echtpaar krijgt drie kinderen.

In Leiden ontwikkelt Lorentz zich tot een autoriteit op het gebied van de elektromagnetische theorie. Deze gaat ervan uit dat voortplanting van elektromagnetische golven wordt beheerst door kleine elektrisch geladen deeltjes, zogeheten elektronen.

Proefnemingen van Lorentz en zijn collega Pieter Zeeman leveren in 1896 de eerste waarneming van het elektron op. De Nederlandse wetenschappers ontvangen in 1902 in het Zweedse Stockholm de Nobelprijs voor de natuurkunde voor hun onderzoek naar de invloed van magnetisme op straling.

Behalve een groot natuurwetenschapper is Lorentz een innemend mens en een uitstekend docent. Hij verstaat de zeldzame kunst om ingewikkelde zaken eenvoudig en toegankelijk uit te leggen. Natuurkundigen van over de hele wereld komen naar Leiden om zijn colleges te volgen en zijn opvatting over bepaalde ideeën te horen.

Op verzoek van de regering wordt Lorentz voorzitter van de Staatscommissie die onderzoek doet naar de afsluiting en drooglegging van de Zuiderzee.

### **Standbeeld**

Lorentz vergeet zijn geboortestad niet. Regelmatig bezoekt hij Arnhem om lezingen te geven voor de leden van het natuurkundig genootschap Wessel Knoops. Op 4 februari 1928 overlijdt de dan wereldberoemde wetenschapper op 74-jarige leeftijd in zijn woonplaats Haarlem. Zijn begrafenis brengt tienduizenden mensen op de been. De plechtigheid wordt bijgewoond door vele wetenschappers, leden van de regering en een vertegenwoordiging van het koninklijk huis. Albert Einstein voert het woord.

Maar ook Arnhem vergeet Lorentz niet. In 1931 onthult prinses Juliana zijn bronzen standbeeld, niet in het Spijkerkwartier, maar in het Sonsbeekpark. In het monument zijn ook de namen gegraveerd van de door hem bewonderde voorgangers Huygens, Fresnel en Maxwell, en van zijn vrienden Planck, Einstein en Bohr, die hem bewonderden.

Op 18 juli 2003, zijn geboortedag, wordt een herinneringsplaque in de gevel van Steenstraat 48 onthuld, de plaats waar in 1853 het geboortehuis van Arnheems 'beroemdste zoon' stond. Op die plek, destijds nummer 82, is nu Reisburo Nijenhuis gevestigd; zie elders in deze wijkkrant.





## ||||||| Toen en nu: Velperplein

Hoek Apeldoornseweg- Spoorwegstraat

Foto boven: Telegraafgebouw

Foto onder: Rembrandt Theater

In 1954 werd het Rembrandt Theater op het Velperplein, op de hoek van de Apeldoornsestraat en de Spoorwegstraat, geopend. Op die plek stond eerder het Telegraafgebouw. Deze Rijkstelefooncentrale (ontworpen door J.Crouwel) is in 1945 door de Duitsers opgeblazen. Jarenlang heeft het terrein braak gelegen tot men besloot om er een nieuw en groot bioscooptheater te bouwen. Het huidige Rembrandt Theater heeft een voorganger

gehad. Dat was gevestigd in de Steenstraat, in de voormalige Palace Bioscoop, die gesloten werd in 1925. In 1927 werd daar Rembrandt geopend. Het was een grote bioscoop met ruim 700 plaatsen. Tot in 1944 hebben de Arnhemmers er films kunnen kijken. Tijdens het bombardement in september 1944 en de daarop volgende Slag om Arnhem werd het theater verwoest.







# ingezonden brief



## Wie weet meer van kleuterschool De Rank?

In het interview met Dirk-Jan Bloemendal (Kijk op de Wijk, vorige wijkkrant) kwam het al zijdelings ter sprake: in het gebouw De Rank aan de Groen van Prinstererstraat was ooit een kleuterschool gevestigd. Tegenwoordig is het gebouw eigendom van de Hervormde Gemeente en in gebruik als kerk. Maar verscheidene (oud-)buurtbewoners hebben er in hun vroegste jeugd op school gezeten. Naar aanleiding van het interview kregen wij een reactie van zo'n oud-buurtbewoner, de heer Paul Hendriks. Hij was op zoek gegaan naar meer informatie over de geschiedenis van het gebouw, maar zijn naspeuringen hebben tot nu toe weinig opgeleverd. Hieronder zijn brief.



Redactie,

In het artikel in de vorige wijkkrant over Dirk-Jan Bloemendal van Bloemendal Optiek trof ik enkele zeer herkenbare zaken aan. Nu ik erover nadenk: mijn broer kreeg al jong een bril en die is bij Bloemendal aangemeten. Een telescoop heb ik bij Bloemendal uitgezocht, toen ik die voor mijn verjaardag kreeg. Onderweg naar de Steenstraat liepen wij vaak door de Hertogstraat langs de kapperszaak waar mijn moeder kwam, naar de hoek waar tot voor kort Bloemendal zat. Thialf, de Karel van Gelderschool etc. Ik ben zelf van 1955, geboren in de kraamkliniek Anajah aan de Amsterdamseweg, maar vanaf direct na mijn geboorte woonden we aan de Velperweg boven de latere naaimachinehandel, voorheen Mousset, naar ik gehoord heb. Daar is mijn broer ook geboren. Later verhuisden we naar de Hugo de Grootstraat en nog later naar de Johan de Wittlaan.

Wat mij bijzonder trof in het artikel over Bloemendal was de vermelding van kleuterschool De Rank, waar ik en mijn broer op hebben gezeten, maar waarvan ieder spoor verdwenen lijkt te zijn wat betreft die periode. Het gebouw staat er nog, maar nergens vind ik de school vermeld of beschreven als ik op internet zoek.

Ik herinner mij de zandbak waar wij in speelden (waarin naar ik mij herinner nog oude munitie te vinden was) en het braakliggende terrein ernaast, waar de op en neergaande zandheuvels een met onkruid begroeide vlakte omringden. Het beeld van een trap die aan de buitenkant van het complex waar de school aan grensde, in de lucht eindigde, misschien nog een stukje onaffe wederopbouw, of misschien mijn fantasie, ik weet het niet.

De schoolklas staat me verder bij als een lichte ruimte, waar gespeeld, gezongen, geknutseld en waarschijnlijk een hapje gegeten en gedronken werd, met een betegeld plaatsje ervoor.

Verder heb ik een kaart met een christelijke afbeelding ('Laat de kinderen tot mij komen') met een groet van de juffrouw erop, maar daarmee houdt het wel op. Graag zou ik wat meer tastbare herinneringen aan de kleuterschool op het spoor komen. Ook over de concrete historie: wie gaven er les en van wanneer tot wanneer bestond de school en, als dat kan, leerlingennamen van verschillende jaargangen. Leuk dat ik nu via de wijkkrant een eerste echo van dat verleden te horen krijg.

In afwachting van reacties groet ik vriendelijk,  
Paul Hendriks

Ook onze nieuwsgierigheid is inmiddels geprikkeld. Vandaar deze oproep: wie kan, uit eigen herinnering of anderszins, iets vertellen over de voormalige kleuterschool De Rank? Laat het ons weten via ons nieuwe mailadres: [wijkkrant@spijkerkwartier.net](mailto:wijkkrant@spijkerkwartier.net). Wij zullen uw reacties ook doorgeven aan Paul Hendriks.



## Op stap met Wendell Roman

Tekst: Marlies Hummelen

Al drie jaar doorkruist hij op zijn dienstfiets het Spijkerkwartier en de Spoorhoek. Hij komt in alle achterafsteegjes en kent elk rommelig hoekje: Wendell Roman, Buitengewoon Opsporingsambtenaar en Toezichthouder bij de afdeling Handhaving van de dienst Stadsbeheer. Zijn taak is het handhaven van milieuwetten en -regels en van de APV, de Algemene Plaatselijke Verordening. Onder zijn bevoegdheid valt de controle op zaken als rondslingerend vuilnis en steigers zonder vergunning, maar hij controleert ook op een groot aantal verkeersovertredingen.

### Fietswrakkenproject

Ter gelegenheid van het interview heeft hij een dienstauto meegenomen. De hagel komt vandaag met bakken uit de lucht en bovendien leek het hem voor mij lastig schrijven op de fiets. Dat tekent hem wel: een rustige, attente, bedachtzaam formulerende man. Hij doet dit werk al vijftien jaar, vertelt hij als we eenmaal onderweg zijn. Eerst twaalf jaar in Amsterdam, waarvan vier jaar bij de milieupolitie, en nu dus hier. Hij houdt van zijn werk. 'Je bent bijna altijd buiten', zegt hij, 'en je kunt zelf bepalen waar je heengaat. Ik moet er niet aan denken om de hele dag op een kantoor te zitten.' Bovendien is het afwisselend werk. Het brengt hem, behalve in Spijkerkwartier en Spoorhoek, in alle Arnhemse wijken en parken. Hij en zijn collega's controleren geregeld of er geen mensen op een brommer door het park scheuren of illegaal een hengel uitgooien. Ook komt er zo nu en dan via de politie of het klachtensysteem een melding binnen waar hij op af moet. Hij werkt veel samen met de gebiedsagenten.

Terwijl we door de buurt rijden wordt hij regelmatig gegroet door bewoners. Hij vindt dit stukje Arnhem leuk en levendig, hij werkt er graag. Neem nou de Steenstraat, dat is een bruisend gebied, het leeft er echt. 'Dat is misschien niet iedereen met me eens, maar het is gewoon wat ik zie.' Anders dan Amsterdam? 'De mensen zijn hier misschien wat minder brutaal. Maar de problemen die ik

tegenkom zijn eigenlijk precies hetzelfde!'

Inmiddels staat de auto onder een poortje in de Spoorhoek, waar vrijwel permanent een zwerver bivakkeert. Wendell: 'Daar ben ik deze week veel mee bezig geweest. De man maakt er een grote rotzooi van, de buurt klaagt erover. Ik heb hem weggestuurd en gezorgd dat de gemeentereiniging de plek kwam schoonmaken met een hogedrukspuit. De bewoners waren erg blij dat er weer eens iets gebeurde. Maar helaas is het al vijf jaar een terugkerend probleem. Deze man wil geen hulp of opvang, na verloop van tijd komt hij toch steeds weer terug onder dit poortje.'

Dat zijn trieste zaken. Het geeft wel aan dat het belangrijkste deel van zijn werk bestaat uit het omgaan met mensen. Bijvoorbeeld met de Somaliërs die in een verkrot pand aan de Hommelstraat gat (een plant met een stimulerende werking) gebruiken, of met middenstanders die hun vuilnis dumpen in de 'verdomhoekjes' zoals hij ze noemt. Of met studenten die het trottoir vol afgeragde fietsen stallen. 'Eens in het jaar doen we hier een fietswrakkenproject', vertelt hij. 'Dan sticker ik de wrakken die ik tegenkom, en als ze er na twee weken nog staan, worden ze geruimd door de afdeling Onderhoud.'

### Vuurwapen

Ja, en soms staat hij in een rondzwerfende vuilniszak te wroeten, op zoek naar gegevens, zoals geadresseerde post, die naar de eigenaar van het vuil leiden. Hoort nu eenmaal bij z'n werk. Laatst stuitte hij in de binnenstad in zo'n vuilniszak op een vuurwapen... De inderhaast gealarmeerde politie constateerde dat het een niet van echt te onderscheiden imitatiepistool was. Niet gevaarlijk dus, maar 'als ze zo'n ding tegen je hoofd zetten wil je wel pinnen hoor!' In de Spijkerlaan stoppen we even voor de Aldi. Daar waren klachten over de vele kartonnen dozen en kassabonnen die het winkelende publiek op de stoep achterliet. Na een gesprek met de bedrijfsleider gaat het een stuk beter. 'Het ziet er nu keurig uit', constateert Wendell Roman tevreden. Hij heeft het nog niet gezegd of een man gooit tijdens het volladen van zijn fietstassen achteloos een doos op straat. Wendell gaat er direct op af. Er volgt een beleefd maar duidelijk gesprek over de ongewenstheid van kartonnen dozen op straat. 'Iedereen doet dat hier', meent de aangesprokene, maar even later brengt hij toch keurig de doos weer naar binnen.

Hoe reageren mensen nou op zo'n reprimande? Krijgt hij weleens vervelende reacties? Wendell: 'In al die jaren heb ik nog nooit met fysiek geweld te maken gehad. Agressie komt wel eens voor, maar ik blijf altijd kalm. Meestal reageren mensen goed, soms krijg ik zelfs een hand nadat ik een bekeuring heb uitgedeeld.' Zijn geheim? 'Ik blijf zelf altijd heel rustig en beleefd!'







# Wat moet je met 'salted black beans'?

Tekst: Merijntje Betzema

Zoals u hebt kunnen lezen in de vorige uitgave van de wijkkrant heeft Bob van Egdome Rotterdam verkozen boven Arnhem... We gaan hem missen! Omdat ik het zonde vond deze rubriek te laten verdwijnen en omdat ik van lekker eten hou, ga ik een nieuwe invulling geven aan 'food around the corner'. Eigenlijk wil ik deze rubriek heel letterlijk nemen: wat is er aan etenswaar te koop bij u om de hoek en wat kunt u er mee maken? Om te beginnen: salted black beans, te koop in verschillende toko's in het Spijkerkwartier of in de Spoorhoek.



## Wat zijn het?

Eigenlijk heten de kleine zwarte boontjes Douchi en ze komen uit China. Ze ruiken heel sterk, in huis verpak ik ze altijd in een extra zakje. Ze worden gemaakt door sojabonen te zouten en daarna te laten fermenteren. Dat zorgt ervoor dat ze erg lang goed blijven, ook na opening van het zakje. Aangezien je er voor de meeste gerechten niet zoveel nodig hebt, kun je lang doen met zo'n zakje. De boontjes hebben een zachte, droge structuur en zijn sterk van smaak, zout en enigzins bitter. De boontjes worden in de Chinese keuken onder andere gebruikt in recepten voor 'black bean sauce'.

## Wat kun je er mee doen?

De salted black beans zijn dus uitstekend geschikt om een lekker sausje mee te maken. Dit sausje smaakt voortreffelijk bij zachte vissoorten (denk aan een witvis als Paganisius of Tilapia, in het vriesvak te koop bij de toko of vers op markt). Deze kunt u dan bij voorkeur stomen om de zachte smaak te behouden. Maar u kunt de saus ook goed combineren met oesters. Eet er rijst bij en gewokte Chinese groene groenten (paksoi, choi sum, bosui).

## Het recept

benodigdheden:

- 3 eetlepels salted black beans
- 3 eetlepels pindaolie (arachide-olie)
- 1 eetlepel knoflook, gesnipperd
- 185 ml kippenbouillon
- 1,5 eetlepel sojasaus
- 3 eetlepels rijstwijn (Sake)
- 1,5 eetlepel suiker
- ca. 2 theelepels maizena

Start ca. 2 uur van te voren met het weken van de boontjes in water. U kunt ze ook nog een paar keer goed af spoelen om te voorkomen dat de saus te zout wordt. De boontjes kunnen ook grof worden vermalen in een vijzel nadat u ze hebt laten weken, de smaak van de saus wordt hier sterker door.



Verhit de pindaolie in een steelpannetje, voeg de knoflook toe en fruit deze zachtjes tot het bruin begint te worden. Voeg dan de black beans (zonder het vocht) en de sojasaus toe en laat deze warm worden. Maak de kippenbouillon en voeg deze toe, samen met de rijstwijn en de suiker. Breng het geheel aan de kook en laat 5 minuten koken.

Maak de maizena aan met een beetje water en voeg het mengsel toe aan de saus. Laat de saus terwijl u goed roert, indikken. Het vuur mag nu niet te hoog staan, anders brandt de saus aan.

Voor wie van Sake houdt: even verwarmen en in kleine glaasjes serveren, proost! En niet te vergeten: eet smakelijk!



bericht van  
de wijkagent:



## ‘Vreugdevuren worden niet getolereerd!’



Tekst: wijkagenten Joke Bartelink en Frank Reijnders

De oud- en nieuwviering staat weer voor de deur: een moment van gezellig samenzijn met lekker eten en uiter-aard vuurwerk. Een gewoonte die sinds jaar en dag gebruikelijk is in het Spijkerkwartier, zijn de vreugdevuren. In voorgaande jaren werden deze vuren, even na twaalf uur, voornamelijk op de grote kruisingen in het Spijkerkwartier aangericht. Opvallend is dat de vuren elk jaar groter worden. In het recente verleden werden er tijdens oud en nieuw zelfs bankstellen en andere meubelstukken verbrand, met als gevolg dat de grote kruisingen in het Spijkerkwartier niet meer toegankelijk waren voor het verkeer.

In goed overleg is besloten dat vreugdevuren tijdens de oud- en nieuwviering niet getolereerd worden. Jammer voor al die mensen met goede bedoelingen, die de vreugdevuren wel binnen de perken weten te houden. We willen u dan ook dringend vragen geen vreugdevuren te maken. Wij, als wijkagenten, zullen hier dan ook op toezien. Hopelijk bederft dit niet de vreugde van oud en nieuw. Wij wensen u alvast een heel gelukkig 2009 toe!

## Kerstboomverbranding

De traditionele kerstboomverbranding op Bouwspelplaats Thialf vindt dit jaar plaats op zaterdag 10 januari 2009 om 18.00 uur. De oude kerstbomen kunnen van donderdag 8 tot en met zaterdag 10 januari naar Thialf gebracht worden. Kinderen die een kerstboom inleveren, krijgen een lot waarmee ze een leuke prijs kunnen winnen. En natuurlijk zijn er weer heerlijke oliebollen, warme chocolademelk en soep!

Meer informatie: Thialf (026-442 20 95) of Nico Verrips 026-377 49 30, nico.verrips@arnhem.nl. Ook voor wie wil meehelpen op 10 januari.



## Geen spugende despoten in de Lauwersgracht

Tekst: Marlies Hummelen

Het beeld Spitting Leaders van de Spaanse kunstenaar Fernando Sánchez Castillo krijgt bij nader inzien toch geen nieuwe plek in de Lauwersgracht achter Musis Sacrum. Het beeld, een van de publieksfavorieten van de beeldtentoonstelling Sonsbeek 2008, is door de gemeente aangekocht, evenals de Lazy King en De Bakermat. De twee laatstgenoemde beelden blijven in Sonsbeek, de vier despoten van Castillo zouden hun hartgrondig spugen voortzetten in de Lauwersgracht. Maar het college van B&W heeft dat besluit weer ingetrokken. Men vindt het gebied tussen Musis Sacrum en de John Frostbrug, met zijn vele gedenktekens aan de Tweede Wereldoorlog en de Slag om Arnhem, geen geschikte lokatie voor een dergelijk beeld.

Waar de Spitting Leaders nu wel geplaatst worden is nog niet besloten, maar het nieuwe Park Presikhaaf maakt een goede kans.





# Plannen voor aanpassing Berenkuil- Eusebiusbuitensingel



Tekst: Karen van Rijsewijk

De oversteekplaats tussen Parkstraat en Lauwersgracht wordt verbeterd. Verkeer vanaf de Berenkuil en de Boulevard Heuvelink kan in de toekomst alleen nog maar via de grote doorgaande route op de Eusebiusbuitensingel komen. Deze aanpassingen aan de Eusebiusbuitensingel maken deel uit van de afronding van het project Omsingeling Doorbroken.

De gemeente Arnhem voerde Omsingeling Doorbroken in 2006 in om het verkeer rond het centrum beter te laten doorstromen. Sindsdien mag het verkeer over de centrumring alleen nog linksom rond het centrum. Enkele knelpunten bleven echter bestaan en die wil de gemeente de komende jaren aanpakken.

Het gaat daarbij onder meer om de doorstroming op de Berenkuil. Er komen meer opstelstroken voor het verkeer dat komende vanaf de John Frostbrug via de Berenkuil rechtsaf wil, de Boulevard Heuvelink op. Ook het recht-doorgaande verkeer, dat richting Muis gaat, krijgt meer ruimte. Daarnaast komt er een 'knip' tussen de Eusebiusbuitensingel en de Boulevard Heuvelink, voor de plek waar voorheen de surf- en vliegerwinkel Awa zat. De bedrijven op dit stukje Eusebiusbuitensingel blijven bereikbaar: dit

De oversteekplaats tussen Parkstraat en Lauwersgracht

stuk van de straat wordt tweerichtingsverkeer en er komt aan het eind ruimte voor auto's om te keren.

De oversteekplaats ter hoogte van de Parkstraat, naar de Lauwersgracht, wordt ook aangepast: voetgangers en fietsers hebben hier nu erg weinig ruimte en er zitten grote hoogteverschillen tussen de ene en de andere kant van de straat.

De plannen moeten de gebruikelijke procedures nog doorlopen. De gemeente verwacht de aanpassingen begin 2010 te kunnen uitvoeren.

De Berenkuil en Eusebiusbuitensingel gezien vanaf de toren van de Eusebiuskerk





## 't Zuivelhoekje bij de Nederlandse top

't Zuivelhoekje Kaas & Wijn aan de Steenstraat 72 heeft de top van Nederland bereikt. In de eindstrijd om de eretitel Nederlands Beste Kaasspecialzaak 2008-2009 is de zaak van Arjan Wissing, die hij met Frank en Marlous bemand, op de zevende plaats geëindigd.

De kaas- en wijnspecialzaak is vorig jaar maart door Arjan – samen met zijn vader, die ook een winkel in Wageningen heeft - overgenomen van de vorige eigenaars. De winkel heeft vervolgens een complete vernieuwing



ondergaan, zodanig dat het geweldige assortiment aan kaas en wijn nog beter tot zijn recht komt. Er is keuze uit meer dan 300 soorten kaas; tegen de feestdagen ligt dat dichterbij de 400.

Vorig jaar al kwam 't Zuivelhoekje op de lijst van 25 beste winkels van Nederland binnen op plaats 15. In een jaar tijd is er veel gebeurd in de winkel. De winkel is gaan leven en er valt nog meer te zien en te proeven. De doelstelling voor dit jaar was om bij de beste tien te eindigen. Dat ze op plaats 7 zouden eindigen, had Arjan niet verwacht. Een hele prestatie!

### Uit het rapport van de vakjury:

'Een prachtige winkel met perfecte uitstraling en presentatie. Deze winkel is zeer onderscheidend in de regio, heeft een zeer specialistisch assortiment met 100% kwaliteit. De winkel straalt veel liefde voor het vak uit en is duidelijk op de goede weg naar de Nederlandse top.'

't Zuivelhoekje,  
Steenstraat 72

Marlous, Arjan  
en Frank







## Fijne feestdagen en een gelukkig nieuwjaar!

Na de grote ontwikkelingen van de afgelopen jaren zijn onze wijken in 2008 eindelijk in iets kalmer vaarwater gekomen. Dat mag ook wel eens. Gewoon, lekker wonen in een mooie buurt. Het Spijkerbroek wordt hartstikke mooi, in de Spoorhoek wordt gestaag gewerkt aan een betere leefomgeving, en met de Steenstraat komt het vast ook wel goed. En het parkeren dan? Lastig hoor, vooral als je twee auto's hebt. Goed onderwerp voor bij de kerstborrel. Soms steekt dan toch een vreemd soort nostalgie de kop op. Wordt het niet een beetje kneuterig allemaal? Waar is het roerige, eigenzinnige Spijkerkwartier gebleven? Trekken we ons niet te veel terug in onze eigen knusse huisjes?

Gelukkig, de crisis komt eraan! De toekomst is weer onzeker, de huizenprijzen gaan omlaag, binnenkort moet de tweede auto toch de deur uit. Dus laten we nog even genieten van de rust. We wensen u dan ook van harte hele kneuterige feestdagen en alvast een gelukkig nieuwjaar toe!

De redactie



## Nieuwjaarsborrel op 23 januari

Op vrijdag 23 januari is er van 19.00 uur tot 21.00 uur de traditionele Nieuwjaarsborrel voor alle wijkbewoners. Voor de vrijwilligers die zich inzetten voor het Spijkerkwartier en de Spoorhoek is er nog een afzonderlijke bijeenkomst; zij worden daarover geïnformeerd. Wat dit jaar hetzelfde is als altijd, is de plaats van de happening: de Lommerd in de Spijkerstraat. U bent van harte uitgenodigd!



herhaalde  
oproep



belangrijke  
informatie

www.spijkerkwartier.net

## Versterking gevraagd!

De redactie van de wijkkrant Spijkerkwartier-Spoorhoek heeft nieuw bloed nodig. Door enkele verschuivingen in de taakverdeling kunnen we extra hulp goed gebruiken.

We zoeken met name iemand die vanuit een politiek oogpunt wil schrijven over allerlei ontwikkelingen die voor de wijk belangrijk zijn. Parkeerbeleid, stadsvernieuwing, bestemmingsplannen, het bouwplan Spijkerbroek, herinrichting Steenstraat en Bloemstraat...

Er staat zoveel te gebeuren!

Heb je wat tijd over en wil je iets betekenen voor je wijk? Kom bij de redactie van de wijkkrant!  
Stuur een mailtje naar [wijkkrant@spijkerkwartier.net](mailto:wijkkrant@spijkerkwartier.net).

## Reageren op een artikel uit deze krant?

Wilt u reageren op een artikel uit deze krant? Of wilt u zelf een artikel schrijven over iets dat u boeit, verheugt of irriteert? Iets dat ook voor uw buurtgenoten de moeite waard is? Stuur uw bijdrage naar Buurthuis De Lommerd, Spijkerstraat 185A of mail naar [wijkkrant@spijkerkwartier.net](mailto:wijkkrant@spijkerkwartier.net).

## Theaters en galeries

**Theater Het Hof** [www.theaterhethof.nl](http://www.theaterhethof.nl)  
**Huis van Puck** [www.huisvanpuck.nl](http://www.huisvanpuck.nl)  
**KAB Posttheater** [www.posttheater.nl](http://www.posttheater.nl)  
**Poehaa** [www.circuspoehaa.nl](http://www.circuspoehaa.nl)  
**Galerie De Vijf Eijken** [www.devijfeijken.nl](http://www.devijfeijken.nl)  
**Galerie Vlasblom** [www.galerie-vlasblom.nl](http://www.galerie-vlasblom.nl)  
**Galerie De Drie Koningen** [www.stadspastoraatarnhem.com](http://www.stadspastoraatarnhem.com)

### Handige telefoonnummers

Servicelijn van de gemeente: 0900 - 1809  
(voor melding van bijvoorbeeld zwerfvuil, losliggende stoeptegels, verkeeroverlast)  
Afvalophaaldienst SITA: 4460490  
Melden overlast van drugs- of alcoholverslaafden: 8451700  
Politie: 0900 - 8844

### Agenda / vergaderingen

Het Wijkplatform Spijkerkwartier/Spoorhoek komt bijeen op 10 december om 19.30 uur in De Lommerd, Spijkerstraat 185A.

De Werkgroep Spijkerkwartier komt bijeen op 23 december. Steeds om 20.00 uur in De Lommerd, Spijkerstraat 185A.

### Spreekuren

De spreekuren vinden plaats in buurtcentrum De Lommerd  
Gebiedsagenten: 0900 - 8844  
Joke Bartelink en Frank Reijnders  
spreekuur: donderdag van 19.00 - 20.00 uur  
De Lommerd tel. 4423549, fax. 3519975

### Colofon

Ingezonden stukken in deze wijkkrant zijn voor rekening van de auteurs.

Redactieadres: Buurthuis de Lommerd  
Spijkerstraat 185 a tel. 4423549  
E-mail: [wijkkrant@spijkerkwartier.net](mailto:wijkkrant@spijkerkwartier.net)

Redactie: Akke de Boer, Stef Ketelaar  
Marlies Hummelen, Gert van der Plas  
Karen van Rijsewijk, Gonnie Verbruggen

Tekeningen: Akke de Boer  
Foto's: Stef Ketelaar, Sjoerd Kulsdom  
Basisontwerp: Ontwerpers om de hoek  
Opmaak: Sjoerd Kulsdom en Merijntje Betzema  
Druk: HPC

**Kijk voor alle informatie over het Spijkerkwartier en de Spoorhoek ook regelmatig op [www.spijkerkwartier.net](http://www.spijkerkwartier.net)**

